

การศึกษาดนตรีกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ
อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

A Study of Karen Music at Ban Huai Kasem, Yang Nam Klat Nuea Sub-district,
Nong Ya Plong District, Phetchaburi Province

กมลลักษณ์ นวมสำลี¹ / จักริน จันทนภุมมะ²

Kamalalak Nuamsamlee¹ / Jakrin Chanthanapumma²

^{1,2}สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{1,2}Music Education Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding author E-mail: Kamalalak.fern@gmail.com

(Received: March 23, 2020; Revised: June 10, 2020; Accepted : November 20, 2020)

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีกะเหรี่ยง และ 2) ศึกษาบทบาทและหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลด้านดนตรีกะเหรี่ยงที่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลสัมภาษณ์ผู้รู้ และผู้เกี่ยวข้องกับดนตรีกะเหรี่ยง โดยใช้การสัมภาษณ์ และการสังเกต แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีกะเหรี่ยง ประกอบด้วย 1) ด้านดนตรี เครื่องดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี มีทั้งสิ้น 4 ชนิด ได้แก่ (1) ซ่างท้อ (2) นาเตย (3) ปีย (4) ทะ 2) ด้านนักดนตรี ในปัจจุบันพบนักดนตรีกะเหรี่ยงที่สามารถบรรเลงเพลง โดยใช้เครื่องดนตรีกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิมได้เพียง 2 คน ได้แก่ (1) นายหนู กระจทอง อายุ 86 ปี สามารถเล่นปีย (แคนกะเหรี่ยง) ได้ (2) นายชัยชนะ เสนติบัง อายุ 47 ปี สามารถเล่นได้ทั้งซ่างท้อและนาเตย 3) ด้านบทเพลง ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต มีทั้งนิทาน เพลงกล่อมเด็ก โดยในแต่ละบทเพลงก็จะบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะความรัก และการใช้ชีวิต

2. บทบาทและหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ส่วนใหญ่จะไม่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมมากนัก เนื่องจากเป็นดนตรีที่ใช้ร้องเล่นเพื่อสร้างความบันเทิง มักจะบรรเลงกันในยามว่าง ยกเว้นเครื่องดนตรี 2 ชนิด คือ ปีย และทะ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบขบวนแห่ในพิธีเวียนศาลา ปัจจุบันแม้ดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมจะไม่ได้รับความนิยมดังเช่นแต่ก่อน แต่ก็ยังคงปรากฏเครื่องดนตรี และบทเพลง ที่สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงมาจนถึงทุกวันนี้

คำสำคัญ: ดนตรี วัฒนธรรม กะเหรี่ยง

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the knowledge about Karen music, and 2) the role and function of music in Karen culture. Data were collected from Karen music informants at Ban Huai Kasem, Yang Nam Klat Nuea sub-district, Nong Ya Plong district in Phetchaburi province. This study was a qualitative research. The researcher studied preliminary data from related documents. Data were collected by a field study using interview and observations, and analyzed the content.

The result result revealed that:

1. The knowledge about Karen music consisted of: 1) Music, there were 4 types of Karen music instruments: (1) Sang Thong, (2) Nadoei, (3) Puei, and (4) Tha. 2) Musicians, there were only 2 Karen musicians who could play songs using traditional Karen instruments. First, Mr. Nu Krathong, 86 years old, could play Puei. Second, Mr. Chaichana Sanetibang, 47 years old, could play with both Sang Thong and Nadoei. 3) Songs, most of the songs were related to the way of life, including tales, lullabies. Each song told a story of the community in different aspects, especially love and living.

2. Roles and functions of music in Karen culture, most of them were not involved in the rituals. Karen music used to sing and play for entertainment. It was often played in their free time, except for 2 kinds of musical instruments, Puei and Tha, which were used for the procession in the Wian Sala ceremony. Though the Karen music at Ban Huai Kasem was not as popular as before, musical instruments and songs still represent the Karen's identity until now.

Keywords: Music, Culture, Karen

บทนำ

วัฒนธรรม คือ สิ่งสรรค์สร้างของมนุษย์ เป็นสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมที่มนุษย์กระทำร่วมกันก่อเกิดเป็นรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามค่านิยมของกลุ่มชน และยึดถือปฏิบัติสืบเนื่องกันต่อมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ก่อเกิดเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มชนซึ่งมีรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น ภาษา พิธีกรรม จารีต ประเพณี วัฒนธรรมอาจแสดงออกผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ทั้งในด้านวรรณกรรม ศิลปะ การแสดง รวมถึงดนตรี แม้บางครั้งวัฒนธรรมอาจเป็นเรื่องที่นิยมกระทำในยุคสมัยหนึ่งแต่เมื่อช่วงเวลาเปลี่ยนไปวัฒนธรรมก็สามารถเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับวิถีชีวิตและค่านิยมของมนุษย์ที่ดำเนินไปทุกยุคทุกสมัยไม่มีที่สิ้นสุด

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2543: 6) กล่าวว่า วัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ตามพื้นถิ่นวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ย่อมมีความแตกต่างกันในหลายด้านโดยเฉพาะความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมนั้น ส่วนหนึ่งมีพื้นฐานมาจากสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ล้วนแต่มีส่วนเกี่ยวข้องและเป็นตัวกำหนด พื้นฐานทางสังคมวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์โดยส่งผลก่อให้เกิดอัตลักษณ์ประจำถิ่นของมนุษย์แต่ละชาติพันธุ์และสะท้อนให้เห็นได้ถึงความเจริญรุ่งเรืองของวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ จากอดีตถึงปัจจุบัน ทางด้านศิลปะ การแสดง ดนตรีแต่ละภูมิภาคของไทยนั้นจะมีปรากฏอยู่ในทุกท้องถิ่นของประเทศ แต่อาจแตกต่างกันไปตามกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะ สภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ

จากข้อความดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมด้านดนตรีเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ผ่านการพัฒนาปรับปรุงให้มีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มชนบ่งบอกความเจริญของงานทางวัฒนธรรมของชนชาตินั้นได้อย่างสมบูรณ์

กะเหรี่ยงถือเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย ซึ่งมีวัฒนธรรมอันมีลักษณะเฉพาะของตนเอง รวมถึงวัฒนธรรมด้านดนตรี ซึ่งสมัย สุทธิธรรม (2541: 1) ได้พูดถึงลักษณะวัฒนธรรมดนตรีของชาวกะเหรี่ยงว่า “กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะนิสัยชอบร้องเพลงและการเต้นรำ ในงานรื่นเริงต่าง ๆ หรือในพิธีกรรมใด ๆ ของพวกเขาจะต้องมีการร้องรำทำเพลงอยู่เสมอ เช่น งานปีใหม่ งานแต่งงาน หรือแม้แต่งานศพ ชาวกะเหรี่ยงก็ยังร้องเพลงรำฟ้างรำฟ้ายอย่างโหยหวน เครื่องดนตรีชาวกะเหรี่ยง นอกจากจะมีฆ้อง กลอง และซึง แล้วยังมีเครื่องดนตรีอีกชนิดหนึ่ง เรียกว่า กอย ซึ่งทำจากเขาควาง การเต้นรำของชาวกะเหรี่ยงมีความคล้ายคลึงกับพวกไทใหญ่ โดยจะก้าวเท้าเป็นจังหวะเร็วและแกว่งมือไปมาด้วยลีลาที่น่าดู สังคมกะเหรี่ยงในปัจจุบันนิยมร้องเพลงแบบเพลงสมัยใหม่ เรียกว่า ต่า-ชะ-หวิ ซึ่งมีรากฐานมาจากเพลงสวดในคริสต์ศาสนานั้นเอง นอกจากนี้ วิสุตา เจียมเจิม (2554: 89-95) ยังได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าละอู ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า บทบาทของดนตรีในสังคมของชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าละอู ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันสังคมของชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าละอูนั้นได้มีดนตรีเข้ามามีบทบาทในสังคมของชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านป่าละอู จากการศึกษาพบว่าวัฒนธรรม ประเพณี และพิธีสำคัญต่างๆ ได้มีดนตรีเข้ามามีส่วนร่วมและเกี่ยวข้อง ได้แก่ ประเพณีบุญข้าวใหม่ งานแต่งงาน พิธีศพ ประเพณีงานบุญสงกรานต์ ประเพณีไหว้พระจันทร์ ดนตรีของชาวกะเหรี่ยงนั้นมีบทเพลงต่าง ๆ ที่กล่าวถึงธรรมชาติและการดำรงวิถีชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยง ส่วนเครื่องดนตรีก็จะทำมาจากสิ่งใกล้ๆ ตัว เช่น ไม้ไผ่ เป็นต้น

ดังจะเห็นได้ว่ารูปแบบวัฒนธรรมด้านดนตรีของกะเหรี่ยงแต่ละพื้นที่นั้นมีความแตกต่างกันออกไป ตามลักษณะของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมา โดยในปัจจุบันการสืบทอดศิลปะการแสดงดนตรีของชาวกะเหรี่ยงนั้นลดน้อยถอยลงอันเนื่องมาจากค่านิยมของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปมาก บทบาทของดนตรีที่มีต่อชีวิตและประเพณีพิธีกรรมถูกลดบทบาทลง การรวบรวมองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมดนตรีจึงเป็นเรื่องมือในการต้านทานต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันได้ นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมนั้นได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับดนตรีกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนามทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ โดยมีขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การเลือกพื้นที่ที่วิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการทำการศึกษาค้นคว้าองค์ความรู้ด้านดนตรีกะเหรี่ยงที่บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากหมู่บ้านนี้ยังคงรักษาวัฒนธรรมทางด้านดนตรี และวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนไว้ได้

มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือนำจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อเป็นเอกสารในการขอใช้พื้นที่ในการเข้าศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ติดต่อแนะนำตนเองเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าแก่ผู้นำชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง
3. สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชาวบ้านในชุมชน
4. ทำการพูดคุยสอบถามสัมภาษณ์จากชาวบ้าน ผู้ให้ข้อมูลและนักดนตรี ที่มีความรู้ด้านประวัติหมู่บ้าน ดนตรีกะเหรี่ยง รวมถึงประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน
5. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล บันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของชุมชน ข้อมูลในด้าน ประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อ และดนตรีในเครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว
6. นำข้อมูลที่ได้ทำการถอดแบบสัมภาษณ์ รวบรวมภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว โดยจำแนกข้อมูลตาม วัตถุประสงค์

7. ศึกษาเปรียบเทียบ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลภาคสนาม ให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ตรวจสอบข้อมูล หากไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้ทำการแก้ไขและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
8. วิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบแก้ไขปรับปรุง และเรียบเรียงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์
9. ทบทวนและตรวจสอบเพิ่มเติมเพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วนและน่าเชื่อถือมากที่สุดก่อน นำไปสรุปและอภิปรายผล

10. นำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียงในรูปแบบของการบรรยายเป็นความเรียง และสรุปเป็นรายงานวิจัย **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและทำการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล สัมภาษณ์ผู้รู้ และผู้เกี่ยวข้องกับดนตรีกะเหรี่ยง โดยใช้การสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation) มีการเลือกใช้เครื่องมือดังกล่าวให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์แต่ละข้อ โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้

1. วิเคราะห์วัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุมตาม วัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา
2. สร้างเครื่องมือวิจัยที่สอดคล้องกับวิธีการศึกษา
3. นำแบบเครื่องมือวิจัยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านเนื้อหา และความน่าเชื่อถือ
4. นำเครื่องมือวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ไปใช้เก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย

1. แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม (ข้อมูลปฐมภูมิ) เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการสำรวจสนามก่อน การลงพื้นที่วิจัย และใช้บันทึกข้อมูลที่ได้จากงานสนามต่าง ๆ

2. แบบบันทึกข้อมูล (ข้อมูลทุติยภูมิ) เพื่อเก็บข้อมูลที่ได้จากการสืบค้น เอกสาร ตำรา บทความทาง วิชาการที่เกี่ยวข้อง

3. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างตายตัว แต่มีประเด็นคำถาม ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ลักษณะเฉพาะทางดนตรีของกะเหรี่ยงบ้าน ห้วยเกษม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความนิยมในการแสดง องค์ประกอบในการแสดง โดยแบ่งออกเป็นการสัมภาษณ์ รายบุคคลและการสัมภาษณ์กลุ่ม

4. แบบสังเกต เป็นแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม โดยใช้การสังเกตพฤติกรรมและ จดบันทึกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับดนตรีกะเหรี่ยง

การศึกษาและการจัดการข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล ทั้งด้านเอกสารตำราทางวิชาการ งานวิจัยและวารสารที่เกี่ยวข้องจากองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประวัติความเป็นมาของชาว กะเหรี่ยงบ้าน ห้วยเกษม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความนิยมที่เกี่ยวข้องกับดนตรี

2. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ การศึกษารวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม สัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation) โดยเลือกใช้วิธีการศึกษา และการจัดเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาองค์ความรู้ศึกษาดนตรีกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

2.1.1 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) และการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal interview) โดยใช้ในการสัมภาษณ์ นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดนตรีกะเหรี่ยงและความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกับประวัติของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม โดยมุ่งเน้นให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และใช้วิธีการถอดความ (Paraphrasing) ข้อมูลที่ได้บันทึกลงในแบบบันทึกจากนั้นนำไปให้ นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน ได้ฟังและแสดงทัศนะเพิ่มเติม จากนั้นใช้วิธีการถอดความซ้ำอีกครั้งจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

2.1.2 ใช้การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) โดยเป็นการจัดการสัมภาษณ์กลุ่มโดยให้ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มได้ตรวจสอบข้อมูล (Information verification) ซ้ำอีกครั้ง

2.2 การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

2.2.1 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) และการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) โดยใช้ในการสัมภาษณ์ นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน เพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดนตรี จากนั้นใช้วิธีการถอดความ (Paraphrasing) ข้อมูลที่ได้บันทึกลงในแบบบันทึกจากนั้นนำไปให้นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน ได้ทวนซ้ำและแสดงทัศนะเพิ่มเติม จากนั้นใช้วิธีการถอดความซ้ำอีกครั้งจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

2.2.2 การการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) โดยผู้วิจัยจะใช้วิธีการนี้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการแสดงกิจกรรมทางประเพณี วัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง รวมทั้งสภาพแวดล้อม พฤติกรรมต่อดนตรี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่เพื่อใช้ประกอบการบันทึกภาคสนาม

3. การจัดทำข้อมูล

3.1 ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ สังเกต ต่าง ๆ นำมาจัดการบันทึกในรูปแบบดิจิทัล ถอดแบบสัมภาษณ์ รวบรวมภาพถ่าย ภาพเคลื่อนไหว โดยจำแนกข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ความเรียบร้อยของงานให้ครบถ้วน

3.2 การตรวจสอบข้อมูล ทำการตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ความแม่นยำ และความเชื่อถือได้ โดยการตรวจสอบจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยให้นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลในภาคสนาม เป็นผู้ตรวจสอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสัมภาษณ์กลุ่ม เพื่อนำข้อมูลที่นำมาเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพของดนตรีกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม และบทบาทของดนตรีต่อวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมในปัจจุบัน โดยใช้หลักการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) ซึ่งเป็นการสร้างข้อมูลจากรูปร่างและประสบการณ์ที่ได้จากการลงพื้นที่ภาคสนาม และการจำแนกข้อมูลออกเป็นส่วน ๆ และใช้ทฤษฎีต่าง ๆ ในการวิเคราะห์เพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. การศึกษาองค์ความรู้ศึกษาดนตรีกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลด้านดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา หนังสือ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการลงพื้นที่ภาคสนามและการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 ทำการวางแผนการลงพื้นที่ภาคสนามโดยการวิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมายในการศึกษา จากนั้นกำหนดเป้าหมายและประเด็นคำถามที่มีความเกี่ยวข้อง

1.3 ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์

1.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน มาจัดเรียงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดนตรีของชาวกะเหรี่ยง

2. การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีการศึกษา ดังนี้

2.1 ข้อมูลด้านบทบาทและหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา หนังสือ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการลงพื้นที่ภาคสนามและการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ทำการวางแผนการลงพื้นที่ภาคสนามโดยการวิเคราะห์ และกำหนดเป้าหมายในการศึกษา จากนั้นกำหนดเป้าหมายและประเด็นคำถามที่มีความเกี่ยวข้อง

2.3 ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน ชาวบ้านที่เข้าร่วมงานประเพณี รวมถึงผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์

2.4 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นักดนตรี ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน มาจัดเรียงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มชาติพันธุ์เชื้อสายกะเหรี่ยง (Karen) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง โดยส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย จากตำนานของชาวกะเหรี่ยงที่เล่าต่อ ๆ กันมาว่า ถิ่นฐานดั้งเดิมของกะเหรี่ยงที่มีบรรพบุรุษอยู่ในดินแดนทางตอนเหนือของทิเบต ซึ่งมีคำเรียกสถานที่นี้ว่า “ที่ฉิมห้วย” (Htee hset Met Ywa) หมายถึง ดินแดนที่มีทรายไหล (Land of flowing sand) ชาวกะเหรี่ยงบอกกล่าวสืบต่อมาว่า ถ้ามองจากถิ่นฐานที่ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในปัจจุบัน ดินแดนฉิมห้วยจะอยู่ที่ “ซากะช่องน้องลา” หมายถึง ดินแดนใต้กลุ่ม “ดาวช้าง” คนไทยเรียกกลุ่มดาวนี้ว่า “ดาวจระเข้” และชาวตะวันตกหมายถึง “กลุ่มดาวหมีใหญ่” หรือ “กลุ่มดาวกระบวยตักน้ำ”

ซึ่งเป็นกลุ่มดาวที่โคจรรอบดาวเหนือนักประวัติศาสตร์สันนิษฐานว่า ดินแดนที่เรียกว่า ฉิมหยั่ว นี้ อาจจะเป็นตอนใต้ของทะเลทรายโกบี ส่วนที่เป็นพื้นที่ราบหุบเขาทางตอนเหนือของทิเบตบริเวณเหนือเทือกเขาคุนหลุน ซึ่งแหล่งกำเนิดของแม่น้ำทั้ง 3 สาย คือ แม่น้ำแยงซีเกียง แม่น้ำโขง และแม่น้ำคง (สาละวิน) เริ่มอพยพลงมาจากตอนใต้ตามลำน้ำทั้งสามสายแยกย้ายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ราว 1972 ปีก่อนพุทธกาล และตั้งถิ่นฐานในพื้นที่ที่เป็นประเทศจีนในปัจจุบันแถวยุหนานราว 842 ปีก่อนพุทธกาล แล้วเริ่มอพยพจากยุหนานเข้าตั้งถิ่นฐานในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 585 ปีก่อนพุทธกาล (พระโธ ไทสังฆชาลลิน, 2549: 37) โดยกะเหรี่ยงในประเทศไทยนั้นมีอยู่ 4 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

1. กะเหรี่ยงสะกอ หรือ ปกาเกอะญอ
2. กะเหรี่ยงโป หรือ โผล่ว
3. กะเหรี่ยงคะยา, แบร หรือ บะเว
4. กะเหรี่ยงตองสู, ตองตู หรือ ปาโอ

สำหรับการอพยพครั้งใหญ่ที่สำคัญของชาวกะเหรี่ยงมีในสมัยพระเจ้าอลองพญา กษัตริย์เมียนมาร์ เมื่อครั้งทำสงครามกับพววมอญ การรบครั้งนี้พววมอญเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ถูกฆ่าฟันล้มตายเป็นจำนวนมาก กะเหรี่ยงเป็นพวกเดียวกับมอญได้ให้ที่หลบภัยจากเมียนมาร์แก่มอญ หลังจากนั้นได้หลบหนีพร้อมพววมอญเข้ามาอยู่ในประเทศไทย หลังจากนั้นมีการอพยพใหญ่อีกครั้งหนึ่งเมื่อประเทศ เมียนมาร์ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษ ชาวกะเหรี่ยงไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของอังกฤษจึงอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยอีกระลอกหนึ่ง โดยการอพยพครั้งนี้ได้แยกย้ายเข้ามาอยู่ในประเทศไทย โดยแบ่งออกเป็น 2 สายดังนี้

สายที่ 1 อยู่แถบภาคตะวันตกของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดตาก ราชบุรี กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี

สายที่ 2 แถบภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย เชียงใหม่ ลำปาง และลำพูน

ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรีนั้น ส่วนใหญ่มีเชื้อสายกะเหรี่ยงกะเหรี่ยงโปหรือโผล่ว ซึ่งเป็นกลุ่มชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ทำการอพยพมาจากประเทศพม่า ในอดีตตั้งอยู่ในบริเวณป่าแถบอำเภอแก่งกระจาน และทำการอพยพลงมายังพื้นที่ด้านล่างเพื่อให้ใกล้แหล่งชุมชนมากยิ่งขึ้น เพราะเหตุว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวมีแหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งการคมนาคมสามารถเข้าถึงได้ จึงทำให้กลุ่มกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมตั้งพื้นที่อยู่ ณ พื้นที่ปัจจุบัน

จากการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการเก็บรวบรวมองค์ความรู้ด้านดนตรีกะเหรี่ยงของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกลัดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี และการสัมภาษณ์ครูชัยชนะ แสนติบั้ง เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2563 พบว่า “บ้านห้วยเกษมในอดีตมีชื่อว่า ห้วยแห้ง ซึ่งอพยพมาอยู่ในเขตจังหวัดเพชรบุรีเป็นเวลาหลายชั่วอายุคน ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมนี้ในอดีตมีชื่อเสียงในด้านการบรรเลงดนตรีซึ่งมักจะได้รับเชิญเข้าร่วมงานแสดงวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีทุก ๆ ปี รูปแบบวัฒนธรรมด้านดนตรีของกะเหรี่ยงบ้านห้วยแห้งนี้ ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษ แม้ในปัจจุบันจะได้รับความสนใจจากวงในชุมชนน้อยลงมากแต่ก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมด้านดนตรีไว้ได้จนถึงปัจจุบัน ผลจากการศึกษาสามารถวิเคราะห์และแบ่งรายละเอียดเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

1. องค์ความรู้ศึกษาดนตรีกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

1.1 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 4 ชนิด ได้แก่

1) ช่างท้อ เป็นเครื่องดนตรีที่กำเนิดเสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของสาย (Chordophone) บรรเลงโดยใช้การสี มีกล่องเสียงทำจากกระบอกไม้ไผ่ สีสายทำจากลวดจำนวน 2 สาย คันชักทำจากไม้ไผ่ ทำน้่งในการบรรเลงช่างท้อมักจะนั่งราบกับพื้นใช้ตัวช่างท้อพาดกับบ่าของผู้บรรเลง มือซ้ายจับบนตัวช่างท้อได้รดอกใช้นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย กดลงบนสายเพื่อให้ได้เสียงตามต้องการ มือขวาจับคันชักที่ทำจากไม้ไผ่สีลงบนสายตรงกับส่วนที่เจาะไว้สำหรับเป็นช่องเสียงอย่างอิสระไม่มีการบังคับคันชักเข้า-ออก โดยมากจะสีไปตามคำร้องการตั้งระดับเสียงของสายขึ้นอยู่กับบทเพลงที่จะบรรเลง

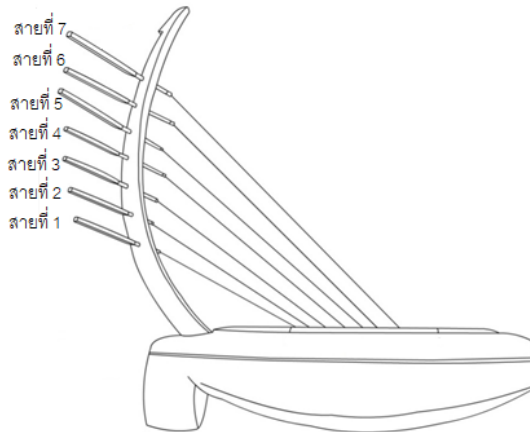
ภาพที่ 1 ลักษณะการบรรเลงช่างท้อ
ที่มา: (กมลลักษณ์ นวมสำลี, 2563)

2) นาเตย เป็นเครื่องดนตรีที่กำเนิดเสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของสาย (Chordophone) บรรเลงโดยใช้การตี มีกล่องเสียงทำจากไม้เนื้อแข็ง มีสายทำจากโลหะขนาดเล็กจำนวน 7 สาย ตัวกล่องเสียงมักทำตรงปลายหัวเป็นรูปนก การบรรเลงนาเตยผู้บรรเลงจะต้องนั่ง และวางตัวนาเตย หันหัวนาเตยไปทางด้านซ้ายของผู้บรรเลง ส่วนตัวกล่องเสียงให้วางพาดไว้บนตัก ตัวนาเตยจะวางอยู่ระหว่างแขนทั้งสองข้าง ใช้ทั้งมือซ้ายและมือขวาในการตีโดยมือซ้ายจะใช้นิ้วชี้ของมือซ้ายเป็นนิ้วหลักในการตีสายที่ 7 มือขวาจะใช้นิ้วหัวแม่มือในการตีสายที่ 5 และสายที่ 6 นิ้วชี้ใช้ตีสายที่ 3 สายที่ 4 และสายที่ 2 โดยบางครั้งอาจใช้นิ้วกลางสลับมาใช้ในการตีสายที่ 1 รวมด้วยก็ได้ ดังภาพ

ภาพที่ 2 นาเด๋ย
ที่มา: (กมลาลักษณ์ นวมสำลี, 2563)

ภาพที่ 3 การลำดับสายของนาเด๋ย
ที่มา: (กมลาลักษณ์ นวมสำลี, 2563)

ระดับเสียงของแต่ละสาย (สายที่ 1 คือสายที่มีความสั้นที่สุดเรียงต่อไปตามลำดับ)

การวัดระดับเสียง	วัดครั้งที่ 1	วัดครั้งที่ 2	วัดครั้งที่ 3	รวมเฉลี่ย
สายที่ 1	C +30	C +30	C +30	C +30
สายที่ 2	A +30	A +22	A +23	A +25
สายที่ 3	G +10	G +12	G +14	G +13
สายที่ 4	E -1	E +2	E	E
สายที่ 5	D -10	D -5	D -5	D -7
สายที่ 6	C +10	C +18	C +10	C +13
สายที่ 7	A +22	A +17	A +12	A +17

3) ปีย เป็นเครื่องดนตรีที่กำเนิดเสียงเกิดจากลม (Aerophone) บรรเลงโดยการเป่าและดูด รูปร่างของปียมีลักษณะเหมือนแคน 7 ทุกประการ ในปัจจุบันชาวบ้านหรือนักดนตรีในหมู่บ้านไม่สามารถสร้าง แคนขึ้นเองได้จึงนิยมซื้อแคนมาจากจังหวัดราชบุรี จากการสัมภาษณ์นายหนู กระจทอง เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ.2562 พบว่าทำนองเพลง ที่ลุงหนูใช้บรรเลงมีอยู่จำนวน 3 ลายแคน ได้แก่ พาทอล้าย พาญจ้อย และยีนพากลู่ ซึ่งเป็นทำนองแคนที่นายหนูได้ฝึกฝนสืบทอดมาจากผู้เป็นบิดาปัจจุบันไม่สามารถบรรเลงได้ เนื่องจากนายหนูมีอายุมาก

ภาพที่ 4 ปีย

ที่มา: (กมลาลักษณ์ นวมสำลี, 2562)

4) ทะ เป็นเครื่องดนตรีที่กำเนิดเสียงเกิดจากหนัง (Membranophone) มีลักษณะคล้ายคลึง กับกลองยาวของไทยแต่สั้นกว่า บรรเลงด้วยการตี มักนิยมบรรเลงประกอบขบวนแห่ต่าง ๆ เช่น การแห่พุ่มฉัตรใน พิธีเวียนศาลา ในปัจจุบันไม่ได้นำกลองดังกล่าวมาใช้เนื่องจากสภาพไม่พร้อมใช้งาน ชาวบ้านจึงนำกลองยาวมาใช้ทดแทน

ภาพที่ 5 ทะ

ที่มา: (กมลาลักษณ์ นวมสำลี, 2563)

1.2 นักดนตรี

ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมนั้นในอดีตมีนักดนตรี และมีเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองแต่ด้วยรูปแบบกิจกรรมและสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปทำให้การสืบทอดของดนตรีกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมขาดช่วงไปอย่างมาก ในปัจจุบันพบนักดนตรีกะเหรี่ยงที่ยังสามารถบรรเลงเครื่องดนตรีกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิมได้เพียง 2 คน คือ 1) นายหนู กระจทอง อายุ 86 ปี เริ่มหัดเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 15 ปี สามารถเล่นเปียโน (แคนกะเหรี่ยง) โดยได้รับสืบทอดความรู้ด้านการบรรเลงเปียโนจากบิดา ปัจจุบันไม่สามารถบรรเลงได้เนื่องจากมีอายุมาก ในอดีตนายหนูจะได้รับเชิญให้ไปบรรเลงในงานพระนครคีรีเมืองเพชรบุรีทุกปี 2) นายชัยชนะ เสน่ดิ่งบง อายุ 47 ปี เริ่มหัดเล่นดนตรีตั้งแต่อายุ 10 ปี สามารถเล่นได้ทั้งซำซ้องและนาเค่ย ปัจจุบันเป็นครูพิเศษด้านวัฒนธรรม ดนตรีและภาษากะเหรี่ยง ให้กับโรงเรียนต่าง ๆ ในชุมชน อาทิ โรงเรียนบ้านยางน้ำกาดเหนือ โรงเรียนบ้านยางน้ำกาดใต้ โดยถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านดนตรี และบทเพลงกะเหรี่ยงให้กับเด็กนักเรียนที่มีเชื้อสายกะเหรี่ยง ทั้งยังนำนักเรียนออกแสดงในงานวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชนอีกด้วย

1.3 บทเพลง

บทเพลงของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำกาดเหนือ อำเภอหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต มีทั้งนิทาน เพลงกล่อมเด็ก โดยในแต่ละบทเพลงก็จะบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนในแง่มุมต่างๆ โดยเฉพาะความรัก และการใช้ชีวิต

ทำนองเพลงของชาวกะเหรี่ยงจะมีเพียงไม่กี่ทำนอง ใช้ลักษณะการบรรเลงทำนองเดิมซ้ำ ๆ แต่เปลี่ยนคำร้องไปตามเรื่องราวที่ต้องการบอกเล่า บางคำร้องที่ใช้ในบทเพลงนั้นมีความแตกต่างกับภาษากะเหรี่ยงที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน จึงทำให้การแปลเนื้อหาของบทเพลงเป็นลักษณะการแปลแบบรวบรวมความหมายของบทเพลงไม่สามารถจะจงเป็นคำได้อย่างสมบูรณ์

เพลง ยู่ทั้งโมก (มองฟ้า)

ยู่ทั้งโมก โท้เซี้ยเอ็งดึย (มองขึ้นบนฟ้าเห็นเมฆลอย)

เลี้ยเซี้ยพื เทิงเซยเซี้ยนึย (เหยี่ยวน้อยบินทั้งวัน)

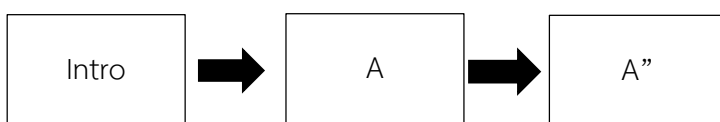
บ้ำโผล่งนัง ไทพูเยอมีย (ถ้าหญิงสาวเป็นอย่างที่ฝัน)

เยอมูลอง ลังมั้งเลอนึย (ฉันจะตามตะวันไปสักวัน)

คำศัพท์ที่ปรากฏในบทเพลง ยู่ทั้งโมก (มองฟ้า)

ยู่ หมายถึง มอง โมก หมายถึง ท้องฟ้า โท้ หมายถึง สูง เซี้ยเอ็ง หมายถึง เมฆ
ดึย หมายถึง ลอย เลี้ยเซี้ย หมายถึง เหยี่ยว พื หมายถึง น้อย เทิง หมายถึง บิน
เซยเซี้ยนึย หมายถึง ทั้งๆ วัน บ้ำ หมายถึง เกิด โผล่งนัง หมายถึง สาวๆ เยอมีย หมายถึง ฝัน
เยอ หมายถึง ฉัน มูลอง หมายถึง ตาม เลอนึย หมายถึง วัน ลังมั้ง หมายถึง ตะวัน

คีตลักษณะของการบรรเลงเพลง ยู่ทั้งโมก ประกอบด้วย 3 ส่วน คือส่วนนำ (Intro) ส่วนเนื้อร้อง และจบลงด้วยดนตรี มักมีการเล่นวนซ้ำไปมาในส่วนของเนื้อร้องและดนตรีสลับกันไป ปัจจุบันมีการแต่งเนื้อร้องใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้ในการแสดงทางวัฒนธรรม โดยสามารถอธิบายรูปแบบ (Form) ของเพลงได้ดังนี้

เพลง ยู่ทังโมก (บรรเลงด้วยนาเต้ย)

Intro

10

ยู่ ทัง โมก โท๋ เซ็ย เอ็ง ดึย

19

เล็ย เซ็ย ฟุ่ เท็ง เซ็ย เซ็ย นึย บ้า โผลง นัง โท๋ ฟุ่ เยอ มึย เยอ มุ ลอง ลัง มั้ง เลอ นึย

26 Solo

32

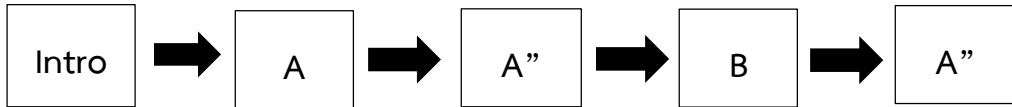
เพลง ขุขลก (คอยหน้อย)

ขุขลกเยอ บอทังฟั้งเปย (คอยฉั่นหน้อยได้ไหมน้อง)
 โบ้งป่าเล็ง มึยเหลอวงเตย (พี่ชายยังนอนไม่เต็มอิม)
 บ้าโผลงนัง เออเต็ยเอเตย (หากมีบุญวาสนาต่อสาว)
 ฉึยเน็ยเยอ ชุ่ฉั่นเก็เตย (สืบปียังรอไหว)

คำศัพท์ที่ปรากฏในบทเพลง ขุขลก (มองฟ้า)

ขุขลก หมายถึง คอย เยอ หมายถึง ฉั่น ฟั้ง หมายถึง น้อง โบ้งป่าเล็ง หมายถึง ชายหนุ่ม
 ฉึย หมายถึง สืบ เน็ย หมายถึง ปี่ ปุ หมายถึง รอ เก็เตย หมายถึง ยังไหว

คีตลักษณ์ของการบรรเลงเพลง ชุขลก ประกอบด้วย 3 ส่วน คือส่วนนำ (Intro) ส่วนเนื้อร้อง และจบลงด้วยดนตรี มักมีการเล่นวนซ้ำไปมาในส่วนของเนื้อร้องและดนตรีสลับกันไป ปัจจุบันมีการแต่งเนื้อร้องใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้นเพื่อใช้ในการแสดงทางวัฒนธรรม โดยสามารถอธิบายรูปแบบ (Form) ของเพลงได้ดังนี้

เพลงชุขลก (บรรเลงด้วยนาเตย)

Intro

10

ช ช ลก เยอ นอ พัง เปย

19

โม่ ง ป่า เล็ง มีย เหลวอง เตย บ้า โผลง นัง เออ เตย เอ เตย ชึง เบีย เยอช นัง เก้ เตย

26 Solo

ช ช ลก เยอ นอ พัง เปย โม่ ง ป่า เล็ง มีย เหลวอง เตย

34

บ้า โผล่ งั่ง เอย เต็ม เอ เตย ถึง เนียบ เมอ ข นั้ง เก้ เต๋ย

Solo

42

เพลงเจอเพื่อนิว (บรรเลงด้วยนาเต๋ย)

Intro

10

19

28

37

46

Solo

55

64

บทเพลงของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม โดยส่วนใหญ่เป็นบทเพลงร้อง ประกอบการเล่นเครื่องดนตรีในแบบเดี่ยว ไม่มีการผสมวง โดยส่วนใหญ่มีลักษณะเนื้อหาพูดถึงเรื่องราวทั่วไปในชีวิตประจำวัน ความรัก รวมถึงนิทาน ซึ่งถือเป็นการบอกเล่าเรื่องราวและการจดจำในแบบมุขปาฐะที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น

2. บทบาทและหน้าที่ของดนตรีในวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยง บ้านห้วยเกษม ตำบลยางน้ำก๊าดเหนือ อำเภอนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

ประเพณีพิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม เกิดจากความเชื่อที่มาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ โดยส่วนใหญ่จะประกอบด้วยประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่น พิธีกินข้าวห่อ พิธีบุญข้าวใหม่ พิธีเวียนศาลา พิธีแต่งงาน แม้ปัจจุบันรูปแบบของพิธีกรรมตามประเพณีจะมีการปรับเปลี่ยนไปบ้างตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปแต่ชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมก็ยังคงร่วมมือกันสืบสานงานวัฒนธรรมตามประเพณีทุก ๆ ปี โดยครูชัยชนะ แสนดีบัง (สัมภาษณ์, 8 กุมภาพันธ์ 2563) ได้ให้ข้อมูลด้านโอกาสในการบรรเลงและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับดนตรีกะเหรี่ยงไว้ดังนี้

ดนตรีกะเหรี่ยงโดยส่วนใหญ่จะไม่เกี่ยวข้องกับการพิธีกรรมมากนักเนื่องจากเป็นดนตรีที่ใช้ร้องเล่นเพื่อสร้างความบันเทิง โอกาสในการบรรเลงโดยมากจะบรรเลงกันทั่วไปยามว่าง ไม่เกี่ยวข้องกับประเพณีพิธีกรรมแต่อย่างใด ยกเว้นเครื่องดนตรี 2 ชนิด คือ ปีย และทะเล ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบขบวนแห่ในพิธีเวียนศาลาของชาวกะเหรี่ยง

พิธีเวียนศาลา เป็นประเพณีที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษของชาวกะเหรี่ยงปฏิบัติสืบทอดกันมานับร้อยปีจนกระทั่งถึงปัจจุบัน มีความเชื่อกันว่าในช่วงเวลาดังกล่าวพระพุทธเจ้าจะเสด็จลงมายังโลกเพื่อโปรดสัตว์และมนุษย์ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงจะจัดพิธีต้อนรับและเฉลิมฉลอง โดยการเตรียมการสานพุ่มฉัตรจากดอกไม้มงคลที่มีกลิ่นหอมและของมงคลต่าง ๆ เช่น ดอกบานไม่รู้โรย ดอกดาวเรือง โคมบายผีเสื้อ ในวันแรมใดก็ได้ในเดือน 5 และเดือน 11 ของทุก ๆ ปี ซึ่งถือเป็นการประจำปีอย่างหนึ่งของชาวกะเหรี่ยง ซึ่งส่วนใหญ่แต่ละหมู่บ้านจะกำหนดวันไม่ตรงกันแต่จะกำหนดไว้ในเดือนเดียวกัน เพื่อให้คนในหมู่บ้านอื่น ๆ ได้มีโอกาสมาเข้าร่วมงาน ซึ่งสมัยก่อนจะมีเครื่องดนตรีพื้นบ้านคือ ปีย และทะเล (กลองยาวกะเหรี่ยง) บรรเลงประกอบการแห่ ต่อมาไม่สามารถหาผู้บรรเลงปียได้ และมีการเปลี่ยนเครื่องดนตรีจากทะเลมาใช้กลองยาวของไทยทดแทนเพื่อง่ายต่อการจัดหาเครื่องดนตรี และเริ่มใช้จิ้งหะแบบไทยวัตถุประสงค์ของการจัดประเพณีเวียนศาลาเพื่อขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ให้ตนเองและหมู่บ้านอยู่เย็นเป็นสุข พิธีผลทางการเกษตรเพิ่มพูน คำขायมีกำไร กิจการเจริญรุ่งเรือง ไม่เจ็บป่วย เป็นการทำบุญให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้านและตนเอง

ขั้นตอนปฏิบัติงานหรือพิธีกรรม การจัดงานประเพณีเวียนศาลา

พิธีเวียนศาลาจะจัดขึ้น 2 วัน โดยมีขั้นตอนกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. ขั้นตอนการจัดงานพิธีกรรมเวียนศาลา ก่อนถึงวันงาน 1 วัน ต้องจัดเตรียมสถานที่ในการทำพิธีให้เรียบร้อย เช่น ศาลากลางหมู่บ้าน และบริเวณโดยรอบ และจะจัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ ไม้ไผ่เพื่อนำไปทำเป็นพุ่มฉัตร และฐานพุ่มฉัตร ดอกไม้ต่าง ๆ เพื่อตกแต่ง ขมิ้น อุปกรณ์การถักโมบายผีเสื้อ ก้านมะพร้าว มาประกอบ

ภาพที่ 6 การขึ้นเสาศาลา
ที่มา: (กมลลักษณ์ นวมสำลี, 2563)

2. เวลาประมาณ 16.00 น. ชาวบ้านจะเริ่มแห่พุ่มฉัตรเข้าไปรวมตัวกันบริเวณลานจัดกิจกรรมกลางหมู่บ้าน เพื่อนำดอกไม้ที่ตกแต่งไว้แล้วในแต่ละบ้านมารวมกันไว้จัดบริเวณโดยรอบให้สวยงาม เมื่อเสร็จก็จะแยกย้ายกันกลับบ้าน

ภาพที่ 7 การแห่พุ่มฉัตร
ที่มา: (กมลลักษณ์ นวมสำลี, 2563)

3. ช่วงเวลากลางคืน จะเริ่มเวลาประมาณ 20.00 น. ชาวบ้านที่มาเข้าร่วมพิธีจะจัดเตรียมดอกไม้รูป 3 ดอก เทียน 1 เล่ม เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรม ในการเวียนศาลาจะมีผู้นำหมู่บ้าน 3 คน เป็นผู้ทำพิธี โดยจะเตรียมขันน้ำใส่น้ำ จำนวน 3 ใบ พร้อมจุดเทียน เพื่อเป็นการเริ่มพิธี ชาวบ้านจะจุดธูปเทียนที่เตรียมมา จากนั้นผู้นำพิธีจะเดินนำชาวบ้านเวียนรอบศาลาในขณะเวียนรอบศาลา ผู้นำจะปิดเป่าสิ่งไม่ต้อออกจากหมู่บ้าน และตามมาด้วยขบวนกลองยาวที่จะตีจังหวะสนุกสนาน พร้อมทั้งหนุ่มสาว จะออกมารำหน้าขบวนกลองยาวอย่าง สนุกสนานเวียนจนครบ 3 รอบ เมื่อเสร็จสิ้นแล้วชาวบ้านจะนำธูปเทียนไปปักตามจุดต่าง ๆ รอบๆ บริเวณงาน และอธิษฐานขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อเสร็จขั้นตอนดังกล่าวแล้ว จะมีงานรื่นเริง เช่น การรำวง การร้องรำทำเพลง จนค้ำจิ้งเหลกราแยกย้ายกันไป

การอภิปรายผล

พิธีกรรมส่วนใหญ่ของชาวกะเหรี่ยงไม่มีความเกี่ยวข้องกับดนตรีมากนัก แต่ดนตรีกะเหรี่ยงนั้นมีความสำคัญต่อผู้คนในชุมชนในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการสร้างความบันเทิงในลักษณะของการผ่อนคลาย เช่น ใช้บรรเลงระหว่างการเฉลิมฉลอง บรรเลงหลังจากเสร็จสิ้นพิธีกรรม หรือในโอกาสพิเศษต่างๆ แม้ในปัจจุบันดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมจะไม่ได้ได้รับความนิยมดังเช่นแต่ก่อน แต่ก็ยังคงปรากฏเครื่องดนตรี และบทเพลงที่สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยง สามารถถ่ายทอดนิทานพื้นบ้าน บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงผ่านบทเพลงไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิสุตา เจียมเจิม เรื่อง การศึกษาดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าละอู ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่พบว่า ดนตรีของชาวกะเหรี่ยงป่าละอู นั้นเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าละอู ทั้งยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าละอูเป็นอย่างไร

แม้ในปัจจุบันดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษม จะไม่ได้ได้รับความนิยมดังเช่นแต่ก่อน แต่ก็ยังคงปรากฏเครื่องดนตรี และบทเพลง ที่สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยง สามารถถ่ายทอดนิทานพื้นบ้าน บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงผ่านบทเพลงไว้ได้ ในขณะที่วัฒนธรรมภายนอกเริ่มเข้ามามีบทบาทต่อชุมชนชาวกะเหรี่ยงมากขึ้น ดนตรีและวัฒนธรรมดั้งเดิมถูกลดบทบาทลงจนไม่สามารถพบเห็นได้โดยทั่วไป และขาดช่วงในการสืบทอดทำให้ในปัจจุบันเครื่องดนตรีบางชนิดไม่มีผู้สามารถบรรเลงได้ ดนตรีกะเหรี่ยงบ้านห้วยเกษมมิได้ถูกนำมาใช้ในวิถีชีวิตอีกต่อไป เป็นเพียงตัวแทนในการแสดงออกทางวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงในงานแสดงทางวัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบุรีเท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- พระไทร ไทรสังขवालลิน (2549). ศึกษาพิธีกรรมชาวพุทธชุมชนกะเหรี่ยง กรณีศึกษา: ชุมชนกะเหรี่ยงโป ในตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยาลัยศาสนศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มานพ วิสุทธิแพทย์ (2543). การสืบทอดเพลงไทยบ้านบางลำพู: วัฒนธรรมมุขปาฐะ. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาดุริยางคศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิสุตา เจียมเจิม (2554). การศึกษาดนตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านป่าละอู ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปริญญาานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มนุษยดุริยางควิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมัย สุทธิธรรม (2541). สารคดีชีวิตของชนกลุ่มน้อยบนดอยสูงเผ่ากะเหรี่ยง. กรุงเทพฯ: 200 เวิร์ดมีเดีย จำกัด.